

хліб? Як, далі, можна говорити про забезпечення капіталами, коли грошей у нашім селянськім господарстві так мало, що їх раз-раз не вистає на задоволення найбільш необхідних і скучих потреб?

Проте творці законопроекту поклали самозабезпечення в основу всіх урядових і громадських заходів у справі харчової допомоги. По законопроекту, сельська людність щорічними внесками утворює харчові капітали й натуральні харчові запаси, з яких земства при потребі позичають людям не більше 50 карб. на одне господарство й видають частину хліба старим, калікам, жінкам, що годують дітей, неповнолітнім і хворим. Позички видаються за порукою двох селян і під заставу майна.

Коли зібралих людністю грошевих і харчових запасів усе-таки не вистачить на задоволення всіх мужам, тоді уряд видаватиме земствам позички з імперського харчового капіталу (60 мил. карб.), тільки при тій умові, що ті позички сплачуватимуться вчасно. Безповоротні позички на добродійну допомогу голодній людності також видаватимуться з імперського харчового капіталу, але тільки в самих крайніх випадках.

Значить, новим у цім проекті є тільки те, що порядкування харчовою справою передається тепер остаточно в руки земства. Коли б це зроблено було до 1905—6 років, то таку реформу можна було б тільки вітати. Але тоді земствам уряд не довіряв, і всі прохання земських діячів, щоб Ім було повернуто порядкування харчовою справою акуратно складались «під сукно». Тепер часи перемінились. Но вітні земські діячі вже не прохають ні про що, й за таку зразкову чесність уряд сам ласкаво вертає Ім це право.

Таким чином, уступка, якої колись так енергійно домагалось громадянство, тепер зроблена, але вона не має реальної вартості. Що ж до нових підвалин, на підставі яких тепер провадитиметься харчова справа, то вони значно гірші проти старих. Правда, її досі харчова допомога видавалась тільки в позичку, й харчові недоимки збиралась з людності дуже енергійно. Проте досі в таких випадках не вимагали ніякого поручительства й не брали ніяких застав. А тепер селяни на зв'язують по руках і ногах, так що навіть невідомо, чи вигідніше йому буде взяти позичку й залазити пошию в тяжкі „обязательства“—чи пукнута з голоду, але мати спокійну смерть.

Єдине, що є в новім проекті путного, це—організація громадських заробітків для голодаючих селян, а також допомога місцевим кустарним промислам, де це буде можливо. Невідомо тільки, який вигляд матимуть ці заробітки на ділі, особливо коли до порядкування ними стануть Маркови, Невіандти й інші герої російського „Katzenjammer“. Однаке, добро ї це. Може, коли-небудь, на місце цих героїв стануть справжні громадські діячі: ті напевні зуміють скористуватись новим харчовим законом, як що тільки його буде ухвалено, з більшою користю для людності.

А. М. Д.

◆◆◆ Пам'яті О. Юркевича.

„Редакція „Ради“ з невимовним жалем сповіщає... Господи! та доки ж воно?—хочеться крикнути, читаючи цю лиховістну оповістку про нову втрату. Що це за смуга така смертельна зйшла над нами, з якої ніяк виборсатись ми не можемо? Один по другому, один по другому... Не встигне затихнути біль по одній втраті, як нова настігає, немов якась пошесті проноситься над нами, виглядаючи собі все нових і нових жертв. І може найгірше в даному разі те, що все склалося так нагло, так безглуздо—несподівано. Кілька день тому Юркевич був між нами, як звичайно, веселій, говіркій, жартовливий; нікому й через голову не переходила думка, що це вже „обречений“, що вже не довго йому ряст топтати на рідній землі. І раптом, як довбнею по голові—„доктор помер“... Просто до пам'яти не прийдеш од цієї авігії. Трудно думки звязати до купи, важко писати про цю свіжу несподівану втрату.

Доктор Юркевич належав до старшого з теперішніх покоління наших діячів. Це був один з небагатьох колись заступників так званих тепер „українців польської культури“, яких гаряча любов до народу одірвала од

бліскучого становища й перевела до табору темного й забитого „хлона“ українського. Великий приклад і безпосередній вплив Антоновича Рильського, їх исна концепція про „планаторство“ і справжню любов до народу таки не промінули марно, засіяні ними зерно то тут, то там приймалось по-між польською молоддю і найбільш чутливі люде переймались до самозабуття почуваннями своєї вини перед українським народом та бажанням ту вину заплатити. Такі люде, ставши ~~перед судом~~ власної совісти, не могли віддергувати своєї культурної самотності і рвали звязки з шляхетним минулім, з близьким колом людей ~~ї~~ рідні—рвали не оглядаючись, на віки, безповоротно. Українство, праця на користь справжнього народу з його конкретним лихом, було єдиним способом для таких людей, задовільнити свою бунтовливу совість і знайти спокій для душі. Глибокий, не симульованій демократизм їх проказував Ім єдину стежку—разом з українським народом, і раз на ту стежку ступивши, вони вже йшли нею до кінця. Наша історія багато давала нам сумних і невимовно болючих моментів, коли вищі класи на Україні поголовно тікали од свого народу, пристаючи то до того, то до іншого табору переможців. Але вона давала і дає також і надзвичайної моральної краси приклади, як заступники тих класів повертаються назад до народу, переймаються його інтересами, як своїми,—і це показує живу силу українства, що виступає творчим фактором на шляху людської думки і поступу, що ратує людей з високо розвиненими потребами чести і совісти од мизерії гидоти сучасного життя. Треба тільки бути іменно такою людиною з високо розвиненим почуттям чести і совісти.

Юркевич був такою людиною і совість його підказала йому найкращий вихід в ненормального становища вищих класів на Україні. В цьому надзвичайна громадська вага людей цього ~~часу~~ ^{часу}. Але з Юркевича була й просто гарна, надзвичайно почутливі людина, що якось притягала до себе людей, і простих, і освічених ширістю і безпосередністю своєї аватури. Розмовляти з „доктором“, як звали його всі знайомі, було високою вітхою, товаришування з ним давало велику радість безпосередніх стосунків з надзвичайно багатою натурою. Не вважаючи на свій немолодий вік, Юркевич якось умів знаходити в своїй душі такі струни, що бреніли на аустріч усім питанням часу, і через те він легко міг сходитися з молодію, перейматись її запитами, інтересами й потребами. Це була вічно молода душа, що земов не почувала на собі ваги літ і молодою лишилась до самої смерті. Характерно ~~ї~~ те, коли і як виступив Юркевич на ниву письменства. Чоловік, що не торкався пера за-молоду, раптом береться за його, коли тільки повстала українська преса, і дає цілій ряд ^{загальних} публіцистичних, пів-публіцистичних нарисів, що показують у йому і багатий запас життєвих спостережень, і великий досвід, і літературний хист (частину цих начерків візброно в книжці „Сучасні сельські малюнки“). І тут Юркевич виступає людиною з такою ж молодою душою, з якою ми, що знали його, звикли бачити його в повсякчасному житті. Молодість і свіжість поривів потягнали його й до письменства і багато у його було літературних планів, які ~~перервала~~ ця несподівана, якесь безглузді смерть... „Нема нашого доктора“—цей крак озветься боляче і в серцях рідних селян, для яких він завжди був ширим другом-порадником, і серед широких кругів українського громадянства, що знаюло й цінило його за подвиг його життя, за шире серце, за гострій розум, які віддав небіжчик на службу рідному краєві...

Сергій Ефремов.

◆◆◆ На смерть Д-ра Осипа Юркевича.

Сумно зіткнули запевне всі ті із українців, до якого дійшла вже звістка про ще одну смерть-утрату.

Заов мені одною широю свідо-

мою людиною. Для всього українства втрати, а для нас українців—католики—особливо болючі. Не багато

нас і дрібні невизнані наш сучасний вклад в українську суспільно-

національну скарбницю. Антоновичі не з кожним поколінням приходять...